

KOMUNIKACIJA S OSOBAMA S POSEBNIM POTREBAMA U MUZEJU

VESNA LEINER

Muzej grada Zagreba

e-mail: muzej-grada-zagreba@mgz.tel.hr

Muzej grada Zagreba nastojeći proširiti svoju edukativnu djelatnost, organizirao je niz radionica u suradnji s udrugama koje okupljaju osobe s posebnim potrebama, tj. hendikepiranima. Radionice su bile prilagođene vrsti i stupnju hendikepiranosti (slabovidni, s djelomice oštećenim sluhom, gluho-slijepi i mentalno retardirani) kao i životnoj dobi polaznika. Radilo se u manjim grupama. Radovi nastali u radionicama pokazani su na izložbama.

MGZ je svoju dosadašnju pedagošku djelatnost (rad s predškolskom i školskom djecom) proširio na rad s djecom i odraslim osobama s posebnim potrebama, tj. hendikepiranim osobama.

U Muzeju grada Zagreba se, nakon višegodišnjeg pedagoškog rada, odnosno iskustva u muzejskoj radionici s djecom predškolskog uzrasta i učenicima osnovnih i srednjih škola, a potaknuta saznanjima iz drugih zemalja, javila potreba i obveza novog društvenog djelovanja u našoj zajednici. Stoga smo odlučili svoja vrata otvoriti i drukčijim osobama koje žive zajedno s nama, osobama s posebnim potrebama ili, kako ih najčešće nazivamo - hendikepiranim osobama, koje, uvjetno rečeno, dijelimo na mentalno-retardirane, gluho-slijepce, tjelesne invalide i osobe s poremećajima u ponašanju. Željeli smo i želimo ukazati da, premda "drukčiji", zaslužuju jednaku pažnju kao i ostali korisnici muzeja.

Osnovna ideja nam je bila da ih dovedemo u Muzej i ponudimo im nove sadržaje; poradi toga smo stupili u kontakt s pojedinim udrugama (*Udruga za promicanje inkluzije i Dodir*) i školama za hendikepirane osobe na području grada Zagreba (*SUVAG, O.Š. Nad lipom, Centar za odgoj i obrazovanje Slava*

Raškaj, Centar za odgoj, obrazovanje djece i mladeži *Prekrižje*), objasnili im da bismo željeli da Muzej bude dostupan i njihovim korisnicima ali na način drukčiji nego je to dosad bila naša praksa, odnosno pozvali smo ih da sudjeluju u radu naše pedagoške radionice. Odaziv je bio uistinu velik i dobro prihvaćen, te je tako započela naša suradnja i rad sa školama i centrima za gluho-slijepu djecu i djecu s lakšom i srednjom mentalnom retardacijom, Udrugom za gluho-slijepu odrasle osobe *Dodir* i *Udrugom za promicanje inkluzije* u koju su uključene osobe sa srednjom mentalnom retardacijom (kvocijent inteligencije od 30 do 50), što znači da su njihove sposobnosti na nivou djeteta do 8. godine života, s tom razlikom što oni imaju životno "iskustvo" dok ga djeca nemaju. Također je važno znati da to nije bolest nego stanje, što znači da su takvi rođeni te da određeni pomaci mogu nastati samo dugotrajnim i ustrajnim radom s njima. U dogovoru s njihovim voditeljima, koji su najčešće defektolozi, postavili smo u radionici kriterijē usklađene s njihovim sposobnostima ne očekujući više od onoga što mogu dati. Riječ je o grupama od 10 do 15 sudionika. U radu, uz muzejskog pedagoga, uvijek sudjeluju i defektolozi ili voditelji, a u radu s gluho-slijepima uvijek je bilo prisutno i više voditelja. Svakoj se osobi, za vrijeme rada, pristupa i individualno. Kombiniranjem grupnog i individualnog rada pokušali smo pronaći jednu optimalnu sredinu da bi svi sudionici mogli osjetiti svoju uključenost i značaj, jer bi, po završetku rada, vidjeli svoje rezultate u obliku gotovih radova. Dakle, osnovni nam je cilj bio omogućiti hendikepiranim osobama socijalizaciju u društvo, tj. osigurati im, u suradnji s njihovim udrugama, centrima i školama, pravo na život u zajednici kao ravnopravnih građana, poštujući i razvijajući njihove individualne sposobnosti, želje i interese te im pružiti sigurnost, ljubav i osjećaj pripadnosti zajednici kao i naučiti ih da budu aktivni, kreativni i samostalni u životu.

Prvu takvu radionicu održali smo u jesen 1999. godine, pod nazivom *Budinjak*. Polaznici su bili djeca i odrasle osobe. Prema arheološkim uzorcima koje su mogli vidjeti na izložbi, a gluho-slijepi opipati, modelirali su posude od gline koje su kasnije pekli i tako dobili keramiku.

Drugu, također keramičku radionicu, pod nazivom *Maske* imali smo uoči Fašnika, a tema joj je bila *2000 godina kršćanstva*. Izrađivani su likovi anđela i vragova. Nakon što smo ispekli glinene maske, obojili smo ih i dobili uistinu prekrasne umjetničke primjerke. Karakteristično je za ovu radionicu da smo upriličili prodajnu izložbu, a ostvareni je prihod bio namijenjen jednoj maloj djevojčici kojoj je ugrađena umjetna pužnica.

Nadalje, u povodu Uskršnjih blagdana imali smo novu keramičku radionicu, na kojoj smo izrađivali predmete-simbole toga blagdana (jaja, zečice, crkve, križeve i dr.).

Za vrijeme trajanja izložbe *Risana kronika Zagreba*, na kojoj su prikazani

likovni radovi poznate slikarice Anke Krizmanić s početka 20. stoljeća, “izašli “ smo iz Muzeja i ugljenom crtali Gornji grad. Željeli smo tako “njihovim očima” doživjeti arhitekturu tog dijela grada. Radovi nastali u toj radionici očituju stupanj njihova psihičkog razvoja.

S Udrugom *Dodir* smo 2000. godine organizirali, u našim prostorima, izložbu izabranih radova gluho-slijepih osoba. Ti su radovi poslani na natjecanje *Optimizam Helen Keller* koje se svake godine održava u Švedskoj.

Uoči Božićnih blagdana iste godine izrađivali smo čestitke od papira, ukrasnih trakica, raznobojnih šljokica i plošnih glinenih predmeta, te glinene ukrase za jelku. Tom radionicom, kao i onom uskršnjom, htjeli smo im približiti ozračje blagdana.

Ove godine, uoči Fašnika, kaširali smo maske od papira lijepljene ljepljivom načinjenom od brašna. Kasnije smo ih bojili i dodavali im obilježja lica (kosu, brkove, bradu i dr.). Radionicom *Likovi iz zagrebačke prošlosti* pokušali smo ih “upoznati” s poznatim osobama iz prošlosti grada.

Dosad smo održali sedam tematskih radionica. Svaka je radionica održavana 2 do 6 puta za hendikepirane osobe. Paralelno smo priređivali iste radionice za djecu i učenike normalnih mentalnih sposobnosti, ali u različito vrijeme. Međutim, kako su izložbe bile zajedničke, ravnopravno su bili izloženi svi radovi i na otvorenja pozivani su istovremeno.

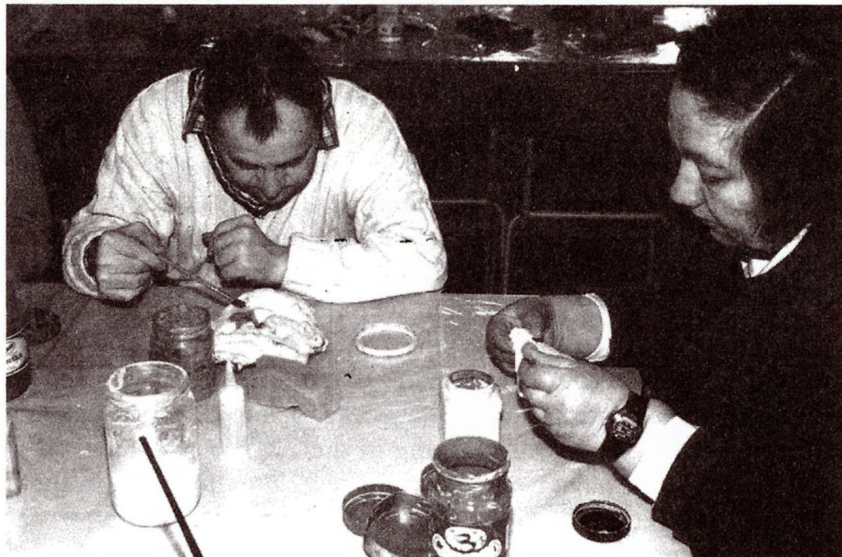
Uvjerena sam da nakon godinu i pol rada s hendikepiranim osobama, a najviše s mentalno retardiranim i s gluho-slijepim odraslim osobama, možemo biti i mi i udruge-korisnici veoma zadovoljni. U svim radionicama sudjelovali su korisnici *Udruge za promicanje inkluzije* jer njihova osnovna zadaća i jest da uključuje osobe s mentalnom retardacijom i pokuša ih osposobiti za normalan život. K tome, sjedište Udruge je u blizini Muzeja što je olakšalo njihov dolazak jer im je poznato okruženje i mogu samostalno doći. Na osnovi razgovora s defektologom primijećen je pozitivan pomak; na primjer postali su komunikativniji, Muzej grada Zagreba je jedino mjesto gdje pojedini žele doći sami, odnosno bez uobičajene pratnje. Skloniji su povjerenju i za vrijeme trajanja radionice neprestano traže potvrdu da dobro rade. Time pokazuju svoje povjerenje, govore da im je tu lijepo i da žele raditi u Muzeju. Kad me susretnu na ulici, prepoznaju me i vesele mi se i gotovo svi me žele zagrliti. Pozivaju me na svoje rođendane, proslave i slično.

Rezultat svih ovih radionica s hendikepiranim osobama jest to da su oni spoznali da postoji Muzej, naučili su ga razlikovati od npr. trgovine ukrasnih predmeta. Znaju do njega doći i žele ga posjećivati i što je najvažnije - tu se ugodno osjećaju, znajući da su dobrodošli i prihvaćeni.

Stoga ćemo surađivati i nadalje s njima u namjeri da im pokušamo što više približiti prošlost grada Zagreba na način koji oni mogu “razumjeti, vidjeti i čuti”. Jednako tako, planiramo organizirati zajedničke radionice hendikepi-

ranih osoba i učenika redovnih škola, jer želimo umanjiti negativne predodžbe o hendikepiranim osobama.

I za kraj: kad upoznate ove ljude neprestano vam je na umu ista misao: kako im učiniti život ljepšim te bih završila ovim riječima: *Nitko nije učinio veću pogrešku od osobe koja nije poduzela ništa zato što je mogla učiniti malo.*

Izrada maski - keramička radionica (2000)

Izrada maski - kaširanje (2001)

Summary

COMMUNICATION WITH PERSONS WITH SPECIAL NEEDS IN THE MUSEUM

People with special needs regularly take part in the creative workshops of the Zagreb City Museum. The fundamental aims of these workshops is to enhance the integration of the members into the society via encounters with the institution of the museum and through the development of better communications with an environment that is not really aware of the problems in the manner of life of persons with special needs. Groups of participants come with their leaders, who also help in the work of the workshops. They number from 10 to 15 for persons with special needs, with two professionals in attendance, and for people with hearing and seeing problems there are more leaders. By coming regularly to the museum over a period of several months, the participants begin to feel more at ease and communications with the museum educator become freer and friendlier. In workshops to date, groups from several institutions and associations working in the Zagreb area have taken part. The results of the work have been shown at several exhibitions in the Zagreb City Museum, exhibitions entitled *Christmas Eve, Masks, Easter in ZCM, Christmas Cards, Zagreb 2000, Figures from the Zagreb Past*.

(Translated by Graham Mc Master)